

**Meslek Kanunu Sonrasında Turist Rehberliğinin Akademik Çalışmalara Yansıması:
Bibliyometrik Bir Analiz***

(Reflection of Tourist Guidance on Academic Studies After Professional Law: A Bibliometric Analysis)

** Sadık Can GAZELCİ^a

Melda GAZELCİ^b

^a Antalya Bilim Üniversitesi, Turizm Fakültesi, Gastronomi ve Mutfak Sanatları Bölümü, Antalya-Türkiye
(sadikcan.gazelci@antalya.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0001-9001-5959>

^b Ankara Hacı Bayram Veli Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Ankara-Türkiye
(melda.gazelci@hbv.edu.tr) <https://orcid.org/0000-0002-5865-3843>

MAKALE GEÇMİŞİ

ÖZ

Gönderim Tarihi:

07.01.2021

Kabul Tarihi:

18.04.2021

Anahtar Kelimeler:

Turist/turizm Rehberliği
Bibliyometrik Analiz
Meslek Kanunu

Bu çalışmanın amacı, 22 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrasında turist rehberleri hakkında yapılan akademik çalışmaları bibliyometrik analiz tekniği kullanarak incelemektir. Bu çalışma, meslek kanunu sonrasında turist rehberliği hakkındaki akademik çalışma değişikliğini tespit etmek açısından önem arz etmektedir. Akademik çalışmalar arasında turist rehberliği hakkında yapılmış makale, yüksek lisans ve doktora tezleri çalışma kapsamına dâhil edilmiştir. Araştırma kapsamında anahtar kelime olarak turist rehberliği, turizm rehberliği, turist rehberleri, turizm rehberleri, turist rehberi ve turizm rehberi belirlenmiş; DergiPark üzerinden ulaşılan makaleler ve Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanan ulaşılabilir doktora ile yüksek lisans tezleri incelenmiştir. Araştırma sonucunda 92 makale, 79 yüksek lisans tezi ve 12 doktora tezine ulaşılmıştır. Sayıca en çok makale 2019, en çok yüksek lisans tezi 2019 ve en çok doktora tezi 2017 yılında yazılmıştır. Makalelerin yazar sayısı tek yazarlıdan yedi yazarlıya kadar değişmektedir. Anahtar kelime olarak makalelerde 201, yüksek lisans tezlerinde 194, doktora tezlerinde 44 farklı anahtar kelime kullanılmıştır.

ABSTRACT

Keywords:

Tourist/tourism Guidance
Bibliometric Analysis
Professional Law

The aim of this study is to investigate the academic studies made about tourist/tourism guides after Tourist Guiding Professional Law No. 6326 which was legislated on 22 June 2012 by bibliometric analyze technique. This study is important in determining the academic study change about tourist guiding after the professional law. Among academic studies articles, masters, and doctoral thesis which have been conducted about tourist/tourism guides were included into this study. Within the scope of study, tourist guidance, tourism guidance, tourist guides, tourism guides, tourist guide and tourism guide were determined as keywords and articles scanned in DergiPark and accessible master and doctoral thesis published in the National Thesis Center and master's theses were examined. As a result of the research, 92 articles, 79 master theses and 12 doctoral dissertations were reached. In number, the most articles were written in 2019, the master's thesis were the most in 2019 and the doctoral thesis was written the most in 2017. The number of authors of the articles varies from single author to seven authors. As keywords, 201 different keywords were used in articles, 194 in master theses, and 44 in doctoral dissertations.

Makalenin Türü: Bibliyografi

***Sorumlu Yazar:* Sadık Can GAZELCİ

E posta: sadikcan.gazelci@antalya.edu.tr

Makalenin Künyesi: Gazelci, S. C. & Gazelci, M. (2021). *Meslek Kanunu Sonrasında Turist Rehberliğinin Akademik Çalışmalara Yansıması: Bibliyometrik Bir Analiz. AHBVÜ Turizm Fakültesi Dergisi, 24 (1), 161-176.*

* *Bu çalışma, III. Ulusal Turist Rehberliği Kongresinde sunulmuş ve kitapçıkta yer almıştır.*

1. GİRİŞ

Turizm, ülkemiz için ekonomik ve kültürel açıdan önemli çok yönlü sektörlerden birisidir. Turizm kavramı çeşitli türlere ve farklı tanımlara sahip bir olgudur. Etimolojik olarak turizm kelimesi “tornus” kelime kökünden türemiş olup, anlam olarak sürekli ikamet edilen yerden farklı bir yere gidip, sürekli ikamet edilen yere geri dönüşü ifade etmektedir (Usta, 2014). Turizm kavramı, bir ülkeye ya da bölgeye turist çekebilmek amacıyla yapılan ekonomik, teknik ve kültürel çalışmalar; görüp tanıma, eğlenme ve dinlenme gibi amaçlarla yapılan geziler olarak tanımlanmaktadır (TDK sözlüğü,2020).Turizm kavramında açıkça belirtilen turizm aktivitelerinin yürütülmesini sağlayan birçok meslek dalı bulunmaktadır. Turistlerin bir destinasyona ulaşmasından başlayıp sürekli ikamet ettikleri yere tekrar dönmelerine kadar geçen sürede iletişimde olunan tüm faaliyetler turizmdeki meslekleri kapsamaktadır. Bu mesleklerden birisi de turist rehberliğidir. Kelime anlamı olarak rehber, birinin doğruyu bulmasına yardımcı olan, yol gösteren kimse olarak tanımlanmaktadır (TDK sözlüğü, 2020). Turizm faaliyetlerindeki rehberler ise mesleki açıdan profesyonel turist rehberleri olarak rehberlik hizmetini gerçekleştiren kişilerdir.

Turizm alanında akademik çalışmalar gün geçtikçe artış göstermekte ve bunların arasında turist rehberliği alanında yapılan çalışmalarda yer almaktadır. İlgili alanda yürütülen araştırmalar yıllara göre farklılık göstermektedir. Bu yüzden turist rehberliği alanında yapılan çalışmaların6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrasında nicelik açısından nasıl etkilendiğinin incelenmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır. Alandaki gelişim seyrine kanunun nasıl etkisi olduğunu bibliyometrik olarak incelemek bu çalışmanın amacını belirlemektedir. Bibliyometri, bilimsel çalışmaların yazar, konu, atıf yapılan yazar, atıf yapılan kaynaklar gibi verilerin istatistiksel olarak incelenmesi ile ilgilenmekte, elde edilen istatistiksel sonuçlar doğrultusunda belirli bir disipline ait genel yapının ortaya konmasını mümkün kılmaktadır (Zan, 2012: 15). Bibliyometrik çalışmalar bir konu ile ilgili yapılmış bilimsel yayınların ve ilgili bilim alanının belirli bir süre içindeki gelişimini ve mevcut durumunu ortaya koyabilmesi açısından önemli çalışmalardır (Çapar, Toksöz ve Dönmez, 2018). Bu çalışmada, 22 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrasında “turist/turizm rehberliği” hakkında yapılan akademik çalışmaları “bibliyometrik analiz tekniği” kullanarak incelenmiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Çeşitli sebeplerle destinasyonlar arasında yer değiştirme veya seyahat etme eylemlerinin insanlık tarihi kadar eski olduğunu söylemek mümkündür. Eski çağlardan beri gıda teminatı ve iklim değişikliği gibi zorunlu ihtiyaç ve nedenleriyle seyahatler gerçekleştirilmiştir (Arslantürk, 2016). Bunun yanı sıra, turist rehberliğinin Antik çağlardan beri devam eden köklü bir meslek olduğu kayıtlarda bulunmaktadır. Dünyada rehber eşliğinde yapılmış ilk seyahatlerin Roma döneminde ve rahipler eşliğinde gerçekleştiği bilinmektedir. Bu seyahatleri tetikleyen önemli bir unsur bulunmaktaydı. Romalılar döneminde seyahat etmek önemli ve prestijli bir faaliyet olarak görülmekteydi ve soylular arasında çok yaygındı. Bu sebeple, Roma İmparatorluğu dönemlerinde çok sayıda seyahat gerçekleştirildiği ve kayıt altına alındığı için rehberlikle ilgili ilk kaynaklara bu dönemde rastlanmaktadır (Karacaoğlu ve Sert, 2018). Roma İmparatorluğu döneminde imparatorlarının yelkenliler ile Mısır'a gerçekleştirdikleri ziyaretlerde Mısırlı rahipler rehberlik etmiş ve bu seyahatlere rahiplerin eşlik ettiği yazılı olarak kayıt altına alınmıştır (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013). Örneğin; MS. 130 yılında Roma İmparatoru Hadrian ve eşi Kraliçe Sebena Nil Nehri boyunca ilerleyerek dönemin ünlü eserlerinden olan Konuşan Heykel'i görmeye Mısırlı Rahipler eşliğinde gitmiştir (Ahipaşaoğlu,2001). Bu saygın seyahatlerle başlayan turist rehberliği mesleği günümüze kadar ulaşmış ve günümüzde mesleği icra edebilmek için gerekli yetkinliklere sahip olmak gerekmektedir.

Meslek kanunu 2012 yılında yürürlüğe girmeden önce de turist rehberliği mesleği icra edilmekteydi. Kanundan önceki süreç göz önünde bulundurulduğunda, ilk girişimlere Osmanlı döneminde rastlamak mümkündür. Değirmencioğlu (2001)'nun Türkiye'de Turizm Rehberliği Eğitimi hakkında yaptığı çalışmada kronolojik olarak bu süreç ele alınmıştır. Buna göre; Osmanlı Devleti'nde tercüman rehberlik hakkında ilk kayıtlar, 29 Ekim 1890 tarihli ve 190 sayılı "Nizamname" de bulunmaktadır. Bu nizamnamede tercüman rehberlerin mesleği yapabilmeleri için gereken kurallar ve yetkinlikler belirtilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti'nde ise rehberlik alanında 8 Kasım 1925 tarihinde 2730 sayılı "Ecnebi Seyyahlara Tercümanlık ile Rehberlik Edecekler Hakkında Kararname" ile meslek bir disiplin olarak ele alınmış olsa da ilk kez bir eğitim sonucunda sınavı geçenlerin belge sahibi olarak tercüman rehberlik yapabilmesi 1928'de hayata geçirilmiştir. İlerleyen zamanlarda belediyeler tarafından tercüman rehber olacak kişiler kurslar ile belirlenmiş ve 1951 yılında "Türkiye Milli Talebe

Federasyonu” tarafından tercüman rehberlik hakkında çalışmalar yapılmıştır. 1963 yılında Turizm ve Tanıtma Bakanlığı kurulmasıyla artık bakanlık tarafından yenilikler yapılmış ve 21 Mart 1974’te “Profesyonel Turist Rehberliği Kursları ve Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği” altında düzenlemeler olmuştur. Özel rehberlik kursları ile rehberlik eğitimi sağlanırken bu kursların yeterli olmadığı görüldükten sonra 1990 yılında sadece bakanlık tarafından rehberlik eğitimi verilebileceği değişikliği yönetmelikte yerini almıştır. Diğer değişiklik ise 25 Kasım 2005 tarihinde ve 16004 sayılı yeni Profesyonel Turist Rehberliği Yönetmeliği adıyla yapılmıştır (Yenipınar ve Zorkirişçi, 2013). Meslek kanunu öncesinde son olarak 16 Temmuz 2010 tarih ve 27643 sayılı “Ulusal Meslek Standartlarına Dair Tebliğ” ile “Profesyonel Turist Rehberi” mesleği açıklanmıştır. Bütün bu süreç içerisinde gelişen ve değişen unsurların değişen koşullara uyum sağlamak için eğitim ve yabancı dil üzerinde gelişmeler olduğu gözlemlenmektedir. Ayrıca, üniversitelerin ilgili bölümlerinden mezun olunduktan sonra da bakanlık tarafından hazırlanan yabancı dil kurslarında başarılı olarak ya da ÖSYM’nin hazırladığı yabancı dil sınavında belirli bir puan alarak önceki adıyla kokart, yeni adıyla çalışma kartı bakanlık tarafından sağlanmaktadır.

Uzun yıllar boyunca turizm alanında aktif olarak faaliyetler yürüten turist rehberliği mesleği, 2012 yılında Turist Rehberliği Meslek Kanunu ile tescillenmiştir. Meslek kanunu yürürlüğe girmeden önce de var olan meslek hakkında tanımlar ve sınırlılıklar yürürlüğe giren kanun ile kesin olarak belirlenmiştir. Böylelikle ancak profesyonel turist rehberi unvanına sahip kişiler rehberlik hizmeti sunabilir hale gelmiştir. Ayrıca kanun sayesinde denetimler artmış ve kanun öncesi duruma göre rehberlerin hakları daha iyi korunur olmuştur. Yenipınar, Bak ve Çapar (2014) tarafından yapılan Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun değerlendirilmesi üzerine yapılan bir çalışmada kanunun getirileri göz önünde bulundurulmuş, olumlu ve olumsuz yönler ile eleştirilere yer vermiştir. Bu değerlendirmeye göre meslek kanununun olumlu yönleri arasında; mesleğin yasal statüye kavuşması, mesleğin itibarının artması, rehber haklarının güvence altına alınması yer almaktadır. Diğer bir çalışmada ise mesleki birlik beraberliğin korunması, meslek örgütlerinin söz sahibi olması, kaçak rehberliğin önüne geçilmeye çalışılması, acentelere taban ücret ödeme zorunluluğunun getirilmesi, rehberlere yönelik zorunlu seminerlerin kaldırılması, meslek odalarının kurulması, denetimlerin artması bulunmaktadır (Zengin, Eker ve Erkol Bayram, 2017). Bu katkılar neticesinde mesleğe olan ilgi artmış ve bu artan ilgi akademik çalışmalara da yansımıştır.

Dünya Profesyonel Turist Rehberleri Federasyonu'nun tanımına göre turist rehberi; yurt içi ya da yurt dışından gelen grup ya da bireysel ziyaretçilere, onların tercih ettikleri bir dilde, bir bölge ya da şehirde bulunan anıtlar, müzeler, doğal ve kültürel çevre ile tarihi yerlerde kılavuzluk eden ve eğlendirici bir yorumla bunları ziyaretçilerine aktaran kişidir (WFTGA, 2021) Başka bir tanıma göre turist rehberi, turist rehberi kimliğine sahip, bir bölgenin veya şehrin maddi ve manevi özelliklerini ve zenginliklerini içeren tarihini, coğrafyasını, kültürünü, gelenek ve göreneklerini, sit alanlarını, ören yerlerini ve müzelerini yerli/yabancı turistlere profesyonel olarak tanıtmayı meslek edinmiş kişidir (Batman, 2003).6326 sayılı Meslek Kanunu'ndaki tanıma göre ise turist rehberi kanun hükümleri uyarınca mesleğe kabul edilerek turist rehberliği hizmetini sunma hak ve yetkisine sahip olan gerçek kişiyi ifade etmektedir (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012). Turist rehberlerinin sunmuş olduğu turist rehberliği hizmetinin kanundaki tanımı; seyahat acentalığı faaliyeti niteliğinde olmamak kaydıyla kişi veya grup hâlindeki yerli veya yabancı turistlerin gezi öncesinde seçmiş oldukları dil kullanılarak ülkenin kültür, turizm, tarih, çevre, doğa, sosyal veya benzeri değerleri ile varlıklarının kültür ve turizm politikaları doğrultusunda tanıtılarak gezdirilmesini veya seyahat acentaları tarafından düzenlenen turların gezi programının seyahat acentasının yazılı belgelerinde tanımladığı ve tüketiciye satıldığı şekilde yürütülüp acenta adına yönetilmesi turist rehberliği hizmetini açıklamaktadır (Turist Rehberliği Meslek Kanunu, 2012).Bu tanımlar neticesinde, ülkelerin tanıtım elçileri olarak nitelendirilebilecek turist rehberliği mesleğinin yasal statüsü belirlenmiş ve hakları savunulmuştur.

Turist rehberliği, turizm sektöründe destinasyonların tanıtılmasında, pazarlanmasında ve destinasyonlar arası rekabette üstünlük sağlama konusunda en etkili role sahip hizmetlerden birisidir(Aksaray ve Ateş, 2019). Turizm sektöründe doğrudan yasası olan ilk kurum 1618 sayılı Seyahat Acenteleri ve Seyahat Acenteleri Birliği Kanunu ile Türkiye Seyahat Acenteleri Birliği (TÜRSAB) iken, bu kanunundan sonra doğrudan yasası olan ikinci kurum 6326 sayılı kanun ile Turist Rehberleri Birliği (TUREB) olmuştur. Turist rehberlerin turizmde etkin rol almalarını sağlayan ve turizm politikaları doğrultusunda çalışan bu kurum, hizmet standardizasyonu ve akademik çalışmalara ilham olması açısından oldukça önemli bir konuma sahiptir. Kanun öncesi esnaf odası olarak işgören ve sivil toplum örgütü niteliğinde olan meslek birliği ve odaları, yasa sonrası kamu kurumu niteliği kazanarak kendi yönetmeliğini çıkartmak sureti ile mesleki denetim yapma hakkı elde etmiştir (Çakmak,

2020). Bu sayede mesleğin geleceği güvence altına alınarak önemli bir yasal güce ulaşılmıştır. Böyle bir meslek kanununa sahip olmadan önce turist/turizm rehberliği ve turist rehberleri hakkındaki akademik çalışmaların sayısı daha az iken, turizm sektöründe yasal olarak yer almasıyla beraber turist/turizm rehberleri hakkında akademik çalışmaların sayısında bir artış olduğu açıkça gözlemlenmektedir.

3. YÖNTEM

Çalışmanın bu bölümünde araştırmanın amacı, evren ve örnekleme, araştırma deseni ve araştırmanın sınırlılıklarına açıklayan detaylar yer almaktadır.

3.1. Amaç

Bu çalışmada, 22 Haziran 2012 tarihinde kabul edilen Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrası itibariyle Ocak 2020 tarihine kadar geçen sürede turist/turizm rehberleri hakkında yapılan akademik çalışmalardan makale, yüksek lisans ve doktora tezlerinin bibliyotmetrik analizini yapmak amaçlanmıştır. İlgili literatür incelendiğinde konu hakkında yapılan Turist Rehberliği Alanının Bibliyotmetrik Profili (Ulusal Turizm Kongreleri Bildirileri) (Şahin ve Acun, 2015), Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Makalelerin Bibliyotmetrik Analizi (Kaygalak ve Kırklar, 2019), Turist Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyotmetrik Analiz ile Değerlendirilmesi (1989-2019) (Örnek ve Karamustafa, 2020) başlıklı çalışmalara ulaşılmıştır. Bunlar arasında bildiriler, makaleler ve lisansüstü tezler her bir çalışmada ayrı olarak ele alınmıştır. Ancak, bu çalışmada turist/turizm rehberliği hakkında meslek kanunu sonrasında yapılmış makaleler ile lisan üstü tezler yayım yılı ve kullanılan anahtar kelimeler göz önünde bulundurularak incelemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Bu yönüyle çalışma, alan yazındaki diğer çalışmalara göre farklılıklar içermektedir.

3.2. Evren ve Örneklem

Çalışmanın evrenini Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe giren Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrası ile Ocak 2020 tarihleri arasında yapılmış ve DergiPark'ta yayımlanmış makaleler ile Ulusal Tez Merkezi'nde yayımlanmış yüksek lisans ve doktora tezleri oluşturmaktadır. DergiPark üzerinden makaleler, Ulusal Tez Merkezi üzerinden yüksek lisans ve doktora tezleri örneklem çerçevesinde incelenmiştir. Bu akademik çalışmaların yıllara göre sayılarında yürürlüğe giren kanun sonrasında ne denli değişiklik olduğu ile ilgili araştırma yapılmıştır. DergiPark üzerinden ulaşılabilir durumda olan makaleler ve Ulusal Tez Merkezi üzerinden kısıtlanmamış durumda olan tezler araştırmaya dâhil edilmiştir.

Araştırma kapsamındaki DergiPark veri tabanı üzerinden Gelişmiş Arama Rehberi bölümüne ve Ulusal Tez Merkezi veri tabanı üzerinden tarama terimi yazılan girdi bölümüne konu ile ilişkin anahtar kelimeler yazılmıştır. Tarama terimleri; turist rehberliği, turizm rehberliği, turist rehberleri, turizm rehberleri, turist rehberi ve turizm rehberi olarak belirlenmiş ve bu terimler üzerinden veri tabanı üzerinden inceleme yapılmıştır.

3.3. Araştırmanın Deseni

Çalışmada nitel bir araştırma yöntemi olan bibliyometrik analiz tekniği kullanılmıştır. Bibliyometri; çalışmaların, belgelerin veya yayınların bazı özelliklerinin incelenmesi ve bilime katkı sağlayıcı bulguların tedarik edilmesi ile elde edilmektedir (Al ve Coştur, 2007). Bibliyometrik analiz tekniğinde ele alınan temel kriterler çalışmalar hakkında istenilen ölçütlerde sınırlama yapmamıza yardımcı olmaktadır. Bu tekniğe göre yazar sayısı, yazarların akademik unvanı, yazarların çalıştıkları kurum, makale sayısı, makalelerin konusu, makalelerde kullanılan araştırma yaklaşımı, makalelerin sayfa sayısı ve anahtar kelime sayısı, makalelerde kullanılan yerli ve yabancı kaynak kullanımı, makalelerin kaynakçasında kullanılan kitap, dergi, bildiri ve diğer kaynak sayısı, öz atıf ve dergiye yapılan atıf sayıları kriterler arasında yer almaktadır (Hotamışlı ve İrem, 2014). Bu kriterler arasından araştırmak istenen başlıklar belirlenerek farklı yöntemlerde bibliyometrik analizler yapmak mümkündür. Bibliyografi çalışmaları disiplinler arası olarak bakıldığında yol gösterici olarak düşünülür (Evren ve Kozak, 2014). Bu çalışma da ileride yapılacak olan çalışmalara yol gösterici olması açısından önem arz etmektedir.

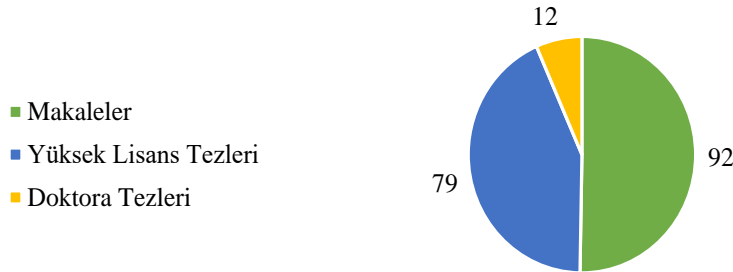
3.4. Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın sınırlılığını belirleyen üç unsur bulunmaktadır. İlk olarak, zaman aralığı bir sınırlama ölçütü olarak belirlenmiştir. 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu'nun yürürlüğe girme tarihi olan 22 Haziran 2012 ile Ocak 2020 tarihleri aralığında kaleme alınmış makaleler, yüksek lisans tezleri ve doktora tezleri araştırmaya dâhil edilmiştir. İkinci olarak yapılan çalışmalardaki anahtar kelimeler sınırlılığa dâhil edilmiştir. Bu kapsamda turist rehberliği, turizm rehberliği, turist rehberleri, turizm rehberleri, turist rehberi ve turizm rehberi kelimelerini anahtar kelime olarak kullanılan çalışmalar araştırma dâhilinde incelenmiştir. Son unsur ise çalışmalardaki ulaşılabilirliktir. Ulusal Tez Merkezi'nde yer alan, erişim sınırı olmayan yüksek lisans ve doktora tezleri ile ülkemizde yayınlanan akademik

hakemli dergileri elektronik ortamda barındıran DergiPark' ta ki ulaşılabilir durumda olan makaleler çalışmaya dâhil edilmiştir.

4. BULGULAR

Yapılan veri tabanları incelemelerinde 22 Haziran 2012 ile Ocak 2020 tarihleri aralığında Turist Rehberliği Meslek Kanunu sonrasında yapılmış çalışmalar araştırma kriterlerince incelenmiştir. Akademik çalışmaların sayıları bazı yıllarda aynı iken diğer yıllarda farklılıklar göstermektedir. Çalışmalarla ilgili dağılımlar şekiller, grafikler ve tablolar ile açıklanmıştır. Anahtar sözcükler ise kullanım yoğunluğuna göre kelime bulutlarında gösterilmiştir. Kelime bulutlarında çalışmalarda en çok kullanılan anahtar kelimeler bulut içerisinde daha büyük olarak yer almaktadır. Bulut içerisinde daha küçük olarak yazılmış ve arka planda görülecek anahtar kelimeler, çalışmalarda daha az tercih edildiğini açıklamaktadır. Makalelerin kaç yazar ile yazıldığı şekil ile açıklanmıştır. Yüksek lisans ve doktora tezlerinin bir danışman ve bir yazar tarafından yürütüldüğü bilinmektedir. Bu yüzden tezlerin yazar sayıları hakkında bir husus belirtilmemiştir. Son olarak ise akademik çalışmalarda kullanılan anahtar kelime sayıları tablo ile açıklanmıştır.

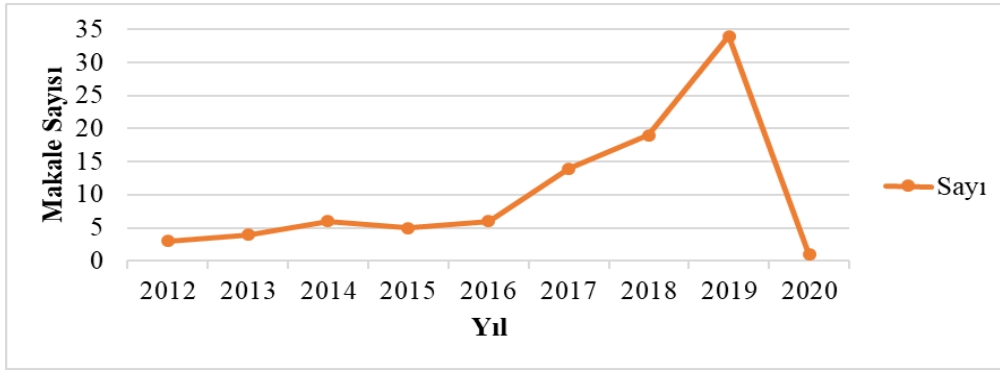
Şekil 1. Akademik çalışma dağılımı

Araştırmadaki sınırlılıklar dahilinde yapılan incelemede toplam 183 akademik çalışmaya ulaşılmıştır. Bu çalışmalar arasında 92 makale, 79 yüksek lisans tezi ve 12 doktora tezi yer almaktadır.

Tablo 1. Yıllara göre çalışma sayıları

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	Ocak 2020
Makaleler	3	4	6	5	6	14	19	34	1
Yüksek Lisans Tezi	4	3	2	14	14	4	18	20	-
Doktora Tezi	2	-	-	1	-	4	2	3	-

Çalışmaların yıllara göre dağılımı Tablo 2’de gösterilmiştir. Tablodaki veriler ışığında 2012 yılında üç, 2013 yılında dört, 2014 ve 2016 yıllarında altı, 2015 yılında beş, 2017 yılında on dört, 2018 yılında on dokuz, 2019 yılında otuz dört ve 2020 Ocak ayı içerisinde bir makale çalışması yapılmıştır. Lisansüstü çalışmalara bakıldığında yüksek lisans tezlerinin sayısı; 2012 ve 2017 yıllarında dörder, 2013 yılında üç, 2014 yılında iki, 2015 ve 2016 yıllarında on dörder, 2018 yılında on sekiz ve 2019 yılında yirmidir. 2020 Ocak ayı içerisinde yüksek lisans tez çalışması yapılmamıştır. Doktora tezlerinin sayıları ise; 2012 ve 2018 yıllarında ikişer, 2015 yılında bir ve 2019 yılında üç iken 2013, 2014, 2016 yıllarında ve 2020 Ocak ayında herhangi bir doktora tez çalışması yapılmamıştır.

Grafik 1. Yıllara göre makale sayıları

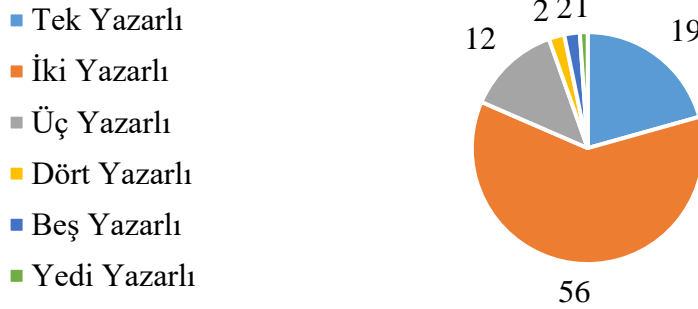
Grafik 1’de yıllara göre makale sayıları açıklanmıştır. Araştırmanın sınırlılığını belirten zaman dilimine göre makale sayısı incelendiğinde; 2012 yılında yalnızca üç çalışmanın olduğu görülmektedir. Bu yıldan sonra yayımlanan makale sayısı çoğunlukla artış göstermekte olup en çok 2019 yılında otuz dört çalışma yapıldığı görülmektedir. Daha önceki yıllara bakıldığında 2018 yılında on dokuz, 2017 yılında on dört, 2016 yılında altı, 2015 yılında beş, 2014 yılında altı ve son olarak 2013 yılında dört çalışma yapılmıştır. 2020 yılı içerisinde sadece Ocak ayı çalışma dâhilinde olduğu için yılın ilk ayında sadece bir çalışmaya ulaşılmıştır. Çalışma sayıları Tablo 1’de verilmiş olmasına rağmen, çalışma sayıları ayrıca grafiklerle de belirtilmiştir.

Çalışmaların yıllara göre değişim eğrisini grafikte görebilmek amacıyla grafiklerde ilgili çalışmaların eğrisi bulunmaktadır. Grafik 1’deki eğriye bakıldığında makale çalışmalarının yıllar içerisinde çoğunlukla artış gösterdiğini söylemek mümkündür. Bu sonuçlar ışığında; 6326 sayılı Turist Rehberliği Meslek Kanunu’ndan sonra turist/turizm rehberleri hakkında yapılmış makalelerin sayısında artan bir sonuç gözlemlenmektedir.

Şekil 2. Makalelerde kullanılan anahtar kelimeler

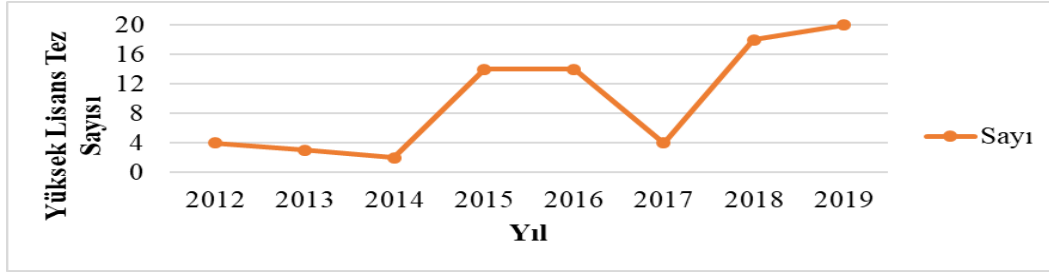
Şekil 2’de makalelerde kullanılan anahtar kelimeler belirtilmiştir. Yapılan doksan iki makale çalışmasında toplamda iki yüz bir farklı anahtar kelime kullanılmıştır. Anahtar kelimelerden en çok kullanılanlar arasında turist rehberliği, turist rehberi, turist, profesyonel turist rehberi ve turist rehberleri yer almaktadır. Diğer çokça kullanılan anahtar kelimeler arasında Turist Rehberliği Meslek Kanunu, turizm, bibliyometrik analiz, tur deneyimi, kültür, algı, iş doyumunu, turist memnuniyeti ve öz yeterlilik bulunmaktadır.

Şekil 3. Makale yazar sayısı dağılımı

Şekil 3’te makalelerin kaç yazar ile hazırlandığını içeren bilgiler sunulmaktadır. Makalelerin yazar sayıları arasında tek yazarlı olan makalelerden yedi yazarlı olan makalelere kadar çeşitlilik bulunmaktadır. En çok makale iki yazar ile yazılmış olup elli altı çalışma tamamlamıştır. Bunu, tek yazar tarafından yazılan makaleler on dokuz çalışma ile takip etmektedir. Diğer çalışmalar arasında ise üç yazarlı makale sayısı on iki, dört yazarlı makale sayısı iki, beş yazarlı makale sayısı iki ve yedi yazarlı makale sayısı bir çalışmadır.

bulunmaktadır. Yazar sayısı birden yediye kadar farklılık gösterirken altı yazar ile hazırlanmış hiçbir çalışmaya rastlanmamıştır.

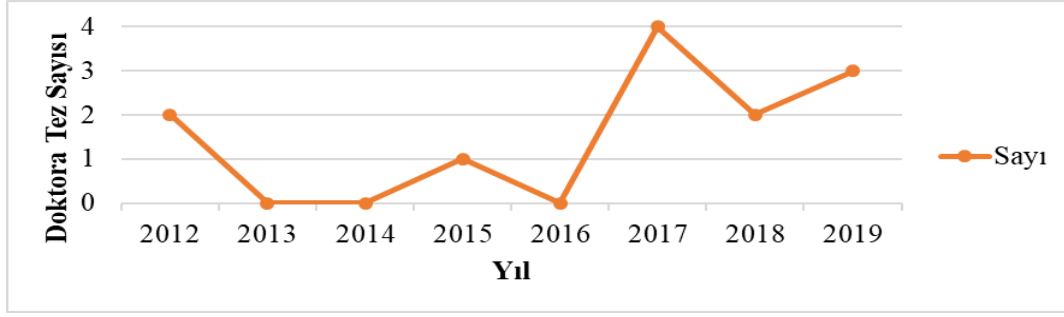
Grafik 2. Yıllara göre yüksek lisans tez sayıları

Grafik 2 yıllara göre yüksek lisans tez çalışma sayılarını açıklamaktadır. Araştırma kapsamında olan zaman aralığı incelendiğinde yapılan lisansüstü yüksek lisans tezlerinin sayısını sunan grafik incelendiğinde en çok yüksek lisans tezi 2019 yılında yazılarak yirmi çalışma yapılmıştır. Daha önceki yıllara bakıldığında 2018 yılında on sekiz, 2017 ve 2012 yıllarında dörder, 2016 ve 2015 yılında on dörder, 2014 yılında iki ve son olarak 2013 yılında üç çalışma yapılmıştır. 2020 Ocak ayında ise yüksek lisans tezi yazılmamıştır. Bu sonuçlara göre meslek kanunundan sonra konu ile ilgili yapılmış yüksek lisans tez çalışmalarının yıllar içerisinde, özellikle son iki yılda artış gösterdiği gözlemlenmektedir.

Şekil 4. Yüksek lisans tezlerinde kullanılan anahtar kelimeler

Şekil 4'te yüksek lisans tezlerinde kullanılan anahtar kelimeler belirtilmiştir. Yapılan yetmiş dokuz yüksek lisans tez çalışmasında toplamda yüz doksan dört farklı anahtar kelime kullanılmış olup bu anahtar kelimelerden en çok kullanılanlar arasında profesyonel turist rehberliği, turist rehberliği, turist, turizm, TUREB şeklinde konuyla ilgili yol gösteren sözcükler yer almaktadır. Ayrıca; paket tur, eğitim, öğretim, tüketici, tüketici hakları ve turizm eğitimi anahtar kelimeler diğer çokça kullanılanlar arasında bulunmaktadır.

Grafik 3. Yıllara göre doktora tez sayıları

Araştırma dâhilinde olan yıllar arasında yapılan lisansüstü tezlerden doktora tezlerinin sayısı Grafik 3'te sunulmuştur. Grafik incelendiğinde doktora tez sayılarında yüksek lisans tez çalışmalarında olduğu gibi dalgalanmalar görülmektedir. En çok 2017 yılında dört doktora tezi yazılmıştır. Bunu takip ederek 2019 yılında üç, 2018 ve 2012 yıllarında ikişer, 2015 yılında bir çalışma yapılmıştır. 2013, 2014, 2016 yıllarında ve 2020 Ocak ayında ise konu ile ilgili herhangi bir doktora tez çalışmasının yapılmadığına ulaşılmıştır. Bu sonuçlar neticesinde, meslek kanunundan sonra konu ile alakalı yapılan doktora tezlerinin yıllar içerisinde farklı sayılarda değiştiği fakat diğer yıllar ile karşılaştırıldığında son yıllarda artış gösterdiğini söylemek mümkündür.

Şekil 5. Doktora tezlerinde kullanılan anahtar kelimeler

Şekil 5'te doktora tezlerinde kullanılan anahtar kelimeleri belirtmektedir. Doktora tezlerinde toplamda kırk dört farklı anahtar kelime kullanılmış ve bunlar arasında en yaygın kullanılan turist rehberi olmuştur. Turist rehberini; turist rehberliği, turizm ve mesleki bağlılık anahtar kelimeler takip etmiştir. Diğer anahtar kelimeler ise birer kez kullanılmıştır.

Tablo 2. Çalışmalarda kullanılan anahtar kelime sayıları

	2 Kelime	3 Kelime	4 Kelime	5 Kelime	6 Kelime	7 Kelime
Makaleler	-	37	33	19	2	1
Yüksek Lisans Tezleri	1	24	22	25	5	2
Doktora Tezleri	-	4	2	4	2	-

Tablo 2’de makalelerde ve tezlerde kullanılan anahtar kelime sayıları belirtilmiştir. Çalışmalar kullanılan anahtar kelimeli sayıları iki ile yedi arasında değişmektedir. Makalelerde en çok üç kelimenin anahtar kelime olarak çalışıldığı belirlenmiştir. Daha sonra sırasıyla dört kelime, beş kelime, altı kelime kullanılmıştır. İncelenen makaleler arasında yedi anahtar kelime kullanılan bir çalışma bulunmaktayken iki anahtar kelimeli makale bulunmamaktadır. Yüksek lisans tezlerinde en çok beş anahtar kelime çalışmalarda kullanılmıştır. Bunu sırasıyla üç, dört, altı ve yedi anahtar kelimeli tezler takip etmiştir. Araştırma dâhilindeki tüm çalışmalar arasında iki anahtar kelime ile yazılan tek çalışma yüksek lisans tezine aittir. Doktora tezlerinde ise üç ve beş anahtar kelimeli çalışma sayısı eşittir. Aynı şekilde dört ve altı anahtar kelimeli doktora tezlerinin de sayıları eşittir. Son olarak iki ve yedi anahtar kelimeli doktora tezine rastlanmamıştır.

5. SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu çalışmada, Turist Rehberliği Meslek Kanunu’nun 12 Haziran 2012 tarihinde yürürlüğe girmesinden itibaren Ocak 2020 tarihine kadar olan zaman içerisinde turist/turizm rehberleri hakkında yapılan makale, yüksek lisans ve doktora tezleri incelenmiştir. Araştırmada makaleler için yayım yılı, yazar sayısı ve anahtar kelimeler; yüksek lisans ve doktora tezlerinde yayım yılı ve anahtar kelime değişkenleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu değerlendirmeler neticesinde doksan iki makale, yetmiş dokuz yüksek lisans tezi ve on iki doktora tezi olmak üzere toplamda yüz seksen üç çalışmaya ulaşılmıştır. Turist Rehberliği Meslek Kanununun öncesinde ve sonrasında yapılan çalışmalar karşılaştırdığında, kanun ile çalışma sayısının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Nitekim Çelebi ve Can (2019) tarafından yapılan turizm rehberleri hakkındaki makalelerin bibliyometrik çalışmasında bilim insanlarının turizm rehberliği alanına 2000’li yıllardan sonra ağırlık vererek yöneldiği sonucuna varılmıştır. Bu durumu destekler şekilde 2000’li yıllardan sonra özellikle 2012

yılında 6326 sayılı kanunundan kabulünden sonra turist/turizm rehberleri hakkında yapılan akademik çalışmalarda artış görülmektedir.

Dikkat çekici diğer bir husus olan araştırma dahilindeki çalışmaların anahtar kelimeleri göz önünde bulundurulduğunda makalelerde iki yüz bir, yüksek lisans tezlerinde yüz doksan dört ve doktora tezlerinde kırk dört farklı anahtar kelime kullanılmıştır. Bu üç farklı kategoride en çok kullanılmış olan anahtar kelime “turist rehberliği” olmuştur. Diğer en çok tercih edilen anahtar kelimelerin ise “turist rehberi” ve “profesyonel turist rehberliği” olduğu anlaşılmıştır. Makalelerin yazar sayıları incelendiğinden en çok iki yazar tarafından makale hazırlanmıştır. İlerleyen zamanlarda yapılacak olan çalışmalarda sınırlılıklar genişletilip diğer kriterler göz önüne alınarak çalışmalar yapılabilir. Örneğin; çalışmalarda nitel veya nicel araştırma tekniklerinden hangilerinin kullanıldığı araştırılıp veri toplama süreçlerinde nasıl yollar izlendiği belirlenebilir. Bu çalışmada olduğu gibi bibliyometrik bir analiz yapılmak istendiğinde araştırmanın sınırlılıkları çerçevesince 12 Haziran 2012 tarihli kanun sonrası yapılan çalışmalar haricinde, kanun öncesi yapılmış olanlar da incelenerek geçmişe yönelik bir analiz yapılabilir. Ek olarak, DergiPark veri tabanı dışında bulunan kitaplar ve projeler de araştırılabilir.

Bunlara ek olarak Ulusal Tez Merkezinde erişimi sınırlı olan lisansüstü tezler veri toplama sürecinde engel oluşturmuştur. Erişimi sınırlı olan tezlerin yazarlarına ulaşılmış ve bireysel olarak bazı tezler paylaşılmıştır. Fakat yapılan çalışmayı paylaşmak istemeyen yazarlar da olmuştur. Bu durum yapılan toplam çalışma sayısının belirlenmesini engellemiştir. Bu engeli aşip tüm çalışmalara ulaşmak, yapılmış olan toplam akademik çalışmaların sayısı hakkında bilgi edinmeye yardımcı olacaktır.

6. KAYNAKÇA

- Ahipaşaoğlu, S. H. (2001). Turizmde Rehberlik (1. Baskı). Ankara: Detay Yayıncılık.
- Aksaray, M., Ateş, A. (2019). Turist Rehberlerinin Hizmet Kalitesinin Destinasyon İmajına Etkisi. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi, 22 (1), 112-132.
- Al, U., Coştur, R. (2007). Türk Psikoloji Dergisi'nin Bibliyometrik Profili, Türk Kütüphaneciliği, 21 (2), 142-163.
- Arslantürk, Y. (2003). Mesleki Bağlılık: Turist Rehberleri Üzerine Bir Araştırma. İşletme Araştırmaları Dergisi, 8 (1), 186-207.
- Batman, O. (2003). Türkiye'deki Profesyonel Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunlarına Yönelik Bir Araştırma. Bilgi Sosyal Bilimler Dergisi, (2), 117-134.

- Çakmak, T. F. (2020). Turist Rehberlerini Yasa Dışı Çalışmaya Yönlendiren Etmenler Üzerine Bir Araştırma. *Journal of Hospitality and Tourism Issues*, 2(2), 91-107.
- Çapar, G., Toksöz, D., Dönmez, B. (2018). Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Akademik Çalışmaların İncelenmesi. *Turist Rehberliği Dergisi*, 1 (2), 57-73.
- Çelebi, S. K., Can, B. K. (2019). Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 2, 213-223.
- Değirmencioglu, E. (2001). Türkiye’de Turizm Rehberliği Eğitimi Üzerine Bir Araştırma. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi* 12, 189-196.
- Evren, S., Kozak, N. (2014). Bibliometric Analysis of Tourism and Hospitality Related Articles Published in Turkey. *Anatolia: An International Journal of Tourism and Hospitality Research*, 25(1), 61-80.
- Hotamışlı, M., Erem, I. (2014). Muhasebe ve Finansman Dergisi’nde Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Muhasebe ve Finansman Dergisi*, 63, 1-20.
- Karacaoğlu, S., Sert, A. N. (2018). Turist Rehberlerinin Mesleki Sorunları Üzerine Bir Araştırma: Kapadokya Örneği. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies* 6(3),81-99.
- Kaygalak, S. Ç., Kırlar, B. C. (2019). Turizm Rehberliği Alanında Yapılan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *International Journal of Contemporary Tourism Research*, 3(2), 213-223.
- Örnek, N., Karamustafa, K. (2020). Turist Rehberliği Alanındaki Lisansüstü Tezlerin Bibliyometrik Analiz ile Değerlendirilmesi (1989-2019), *Turist Rehberliği Dergisi*, 3(2), 115-138.
- Rehber. Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (28.01.2021)
- Şahin, S., Acun, A. (2015). Turist Rehberliği Alanının Bibliyometrik Profili (Ulusal Turizm Kongreleri Bildirileri), *Balıkesir Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 18 (34), 213-234.
- Turist Rehberliği Meslek Kanunu. (2012, 22 Haziran). Resmî Gazete (Sayı: 6326) Erişim Adresi: <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2012/06/20120622-2.htm> (13 Aralık 2020).
- Turizm. Türk Dil Kurumu güncel Türkçe sözlük içinde. Erişim adresi: <https://sozluk.gov.tr/> (28.01.2021)
- Usta, Ö. (2014). *Turizm Genel ve Yapısal Yaklaşım*. Ankara: Detay Yayıncılık.
- “What is a Tourist Guide?”, 2021 (2021, Ocak) World Federation Of Tourist Guide Associations. Erişim Adresi: <http://www.wftga.org/tourist-guiding/what-tourist-guide> (30.01.2021)
- Yenipınar, U., Bak, E., Çapar, G. (2014). Turist Rehberliği Meslek Kanununun, Meslek Örgütleri ve Öğretim Elemanlarının Bakış Açısı ile Değerlendirilmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(2),86-114.

- Yenipınar, U., Zorkirişçi, A. (2013).Türkiye ve Avrupa Birliği Ülkelerinde Turist Rehberliği Eğitimi. Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 10(2), 111-136.
- Zan, U. B. (2012). Türkiye’de Bilim Dallarında Karşılaştırmalı Bibliyometrik Analiz Çalışması. (Yayımlanmamış Doktora Tezi). Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Zengin, B., Eker, N., Bayram, G. E. (2017).Turist Rehberliği Meslek Kanununun Profesyonel Turist Rehberlerince Değerlendirilmesi. Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi 14(2), 142-156.